

Kako zakonodaja EU zagotavlja zaščito pred diskriminacijo na podlagi spolne usmerjenosti

Prepovedana je vsakršna diskriminacija na podlagi spola [...] ali spolne usmerjenosti.
Listina EU o temeljnih pravicah (člen 21).

EU je v skladu s členom 13 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti pooblaščen za oblikovanje zakonodaje za boj proti diskriminaciji na podlagi spolne usmerjenosti. V EU zdaj obstaja zakonodaja za boj proti diskriminaciji na podlagi spola samo na področju zaposlovanja. **Direktiva o enakosti pri zaposlovanju** prepoveduje diskriminacijo pri dostopu do zaposlitve in samozaposlitve ter pogojev na tem področju, pri poklicnem usposabljanju ter vodenju delavskih organizacij in organizacij delodajalcev in članstvu v njih. Uporablja se v zasebnem in javnem sektorju. Države članice so morale z izvajanjem Direktive začeti do konca leta 2003.

18 držav članic se je odločilo, da bodo presegle zahteve zakonodaje EU, zato so zaščito na delovnem mestu razširile tudi na druga področja. Tako je lezbijkam, gejem, biseksualcem in transseksualcem (LGBT) zagotovljena zaščita na širših socialnih področjih, kot so izobraževanje, socialna zaščita, socialna varnost in zdravstveno varstvo ter dostop do blaga in storitev, vključno z nastanitvijo. Članom rasnih in etničnih manjšin je ta širša zaščita zagotovljena že v skladu z Direktivo 2000/43/ES o rasni enakopravnosti.

Pravno varstvo v državah članicah EU

V osmih državah članicah (Belgija, Bolgarija, Nemčija, Španija, Avstrija, Romunija, Slovenija in Slovaška) protidiskriminacijska zakonodaja na podlagi spolne usmerjenosti ne vključuje samo zaposlitve, temveč tudi vsa dodatna področja, ki so opredeljena v Direktivi o rasni enakosti.

V desetih državah članicah (Češka, Irska, Latvija, Litva, Luksemburg, Madžarska, Nizozemska, Finska, Švedska in Združeno kraljestvo) je protidiskriminacijska zakonodaja delno razširjena, tako da vključuje še druga področja poleg zaposlovanja.

V devetih državah članicah (Danska, Estonija, Grčija, Francija, Italija, Ciper, Malta in Poljska) protidiskriminacijska zakonodaja zajema samo področja, navedena v Direktivi o enakosti pri zaposlovanju. Estonija, Francija, Grčija in Poljska zdaj razpravljajo o razširitvi zakonodaje.

Kljub pravnemu varstvu se osebe LGBT pogosto odločijo, da na delovnem mestu ne bodo razkrile svoje spolne usmerjenosti ali spolne identitete, zaradi strahu pred negativnimi posledicami. Osebe, ki razkrijejo svojo seksualnost, se pogosto srečujejo z izločenostjo iz družbenih dejavnosti, fizičnim in verbalnim nadlegovanjem ter zmanjšano zaposljivostjo. Na drugih področjih, kot so izobraževanje in zdravstveno varstvo, se osebe LGBT še naprej srečujejo z diskriminacijo. Ustrahovanje in zmerjanje v šoli pogosto vodita do visoke stopnje osipa med osebami LGBT in v večini šol primanjkuje načrtov za soočanje s predsodki. V zdravstvenem varstvu se osebe LGBT lahko srečujejo s pristranskim odnosom strokovnjakov, ki jih lahko odvrnejo od iskanja zdravstvene oskrbe.

Organi za enakost

Nacionalni organi za enakost spodbujajo enako obravnavanje, vodijo raziskave o diskriminaciji in svetujejo žrtvam. Zakonodaja EU zavezuje države članice k ustanavljanju organov za enakost le na področjih rasne ali spolne diskriminacije. Direktiva o enakosti pri zaposlovanju ne zahteva ustanavljanja teh organov v zvezi z drugimi vrstami diskriminacije, kamor sodi tudi spolna usmerjenost. Kljub temu je več držav članic preseglo zahteve zakonodaje EU in zagotovilo dodatno zaščito osebam LGBT.

Osemnajst držav članic (Belgija, Bolgarija, Nemčija, Grčija, Francija, Irska, Ciper, Latvija, Litva, Luksemburg, Madžarska, Nizozemska, Avstrija, Romunija, Slovenija, Slovaška, Švedska in Združeno kraljestvo) je ustanovilo enotne organe za enakost, ki se ukvarjajo z vsemi vrstami diskriminacije. Na Švedskem se je posebna organizacija s področja varstva človekovih pravic (HomO) ukvarjala z diskriminacijo na podlagi spolne usmerjenosti, kar se je izkazalo za zelo uspešno pri pridobivanju zaupanja žrtev homofobije. Na Švedskem in Danskem se trenutno tudi zavzemajo za ustanovitev enotnega organa za enakost za obravnavo vseh oblik diskriminacije.

Devet držav članic (Češka, Danska, Estonija, Španija, Italija, Malta, Poljska, Portugalska in Finska) trenutno nima organa za enakost, ki bi pokrival diskriminacijo na podlagi spolne usmerjenosti.

ENAKA PRAVICA DO ENAKEGA OBRAVNAVANJA

Člen 21 Listine EU o temeljnih pravicah vsebuje splošno prepoved diskriminacije številnih vrst, vključno s spolno usmerjenostjo. Ne ustvarja „hierarhije vrst“, kjer so določene oblike diskriminacije zaščitene neenako. Posamezniki imajo enako pravico do enakega obravnavanja. To pomeni, da je treba prepoved diskriminacije na podlagi spolne usmerjenosti razširiti na zaščito zunaj območja zaposlovanja ter vključiti dostop do blaga in storitev, na enak način kot za žrtve rasne in etnične diskriminacije.

Ta letak temelji na dveh poročilih Agencija Evropske unije za temeljne pravice (FRA): *Homophobia and Discrimination on Grounds of Sexual Orientation in the EU Member States: Part 1 – Legal Analysis (Homofobija in diskriminacija na podlagi spolne usmerjenosti in spolne identitete v državah članicah EU, Del I Pravna analiza)*, objavljeno junija 2008, in *Homophobia Discrimination on Grounds of Sexual Orientation and Gender Identity in the EU Member States: Part 2 – The Social Situation (Homofobija in diskriminacija na podlagi spolne usmerjenosti in spolne identitete v državah članicah EU, Del II Družbeni položaj)*, objavljeno marca 2009.

Upoštevajte, da so transseksualci, ki pa niso nujno transspolne osebe, v skladu z zakonodajo EU zaščiteni pred „spolno“ diskriminacijo na področju zaposlovanja. Za razlago pravic transspolnih oseb glejte spremljajočo publikacijo „Challenges Facing Transgender Persons“ (Izzivi, s katerimi se soočajo transspolne osebe).

Celotno poročilo je dostopno na naslovu: <http://fra.europa.eu>.

Vse objave Agencije Evropske unije za temeljne pravice lahko brezplačno naročite na njeni spletni strani.

V primeru nejasnosti v zvezi s tem prevodom preverite angleško različico, ki je izviren in uradna različica dokumenta.